

כ"ר' [א] 1881

(2) כ"ר' [א] 1881

א כל המצוות שכתורה, בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בודון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל בתוך היום. שני איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעול מעל כ"ר' ואשמה הנפש ההיא והתודו את חטאתם אשר עשו, זה וידוי דברים. וידוי זה מצות עשה: כיצד מתודה. אומר אנא יי' [69] חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובשתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה. זה הוא עיקרו של וידוי. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח: וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהם על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה ויתודו וידוי דברים שני והתודה אשר חטא עליה

1 "נשא את־ראש בני גרשון גסהם". בסוף הפרשה הקודמת כתוב: "נשא את־ראש בני קהת", ועכשיו "נשא וגו' גם הם", ואחר כך: "בני מִרְרִי", מבלי "נשא" כלל. נמצא שעיקר נשיאת ראש הוא בבני קהת, ובבני גרשון אמנם יש נשיאת ראש, אבל לא בתורת עיקר, אלא "גם הם", ובבני מררי אין כלל נשיאת ראש.

6 כחות האדם ומידותיו רבים ושונים הם, ולא די אם יברר האדם כח אחד ומידה אחת בלבד, ובכל השאר ישתמש לרע. אם בפיו, למשל, ידבר דברים טובים ובידיו יעשה מעשים רעים, או שבמידת החסד ישתמש לאהבת השם ואהבת ישראל ובמידת הגבורה ישתמש לכעס ומחלוקת ורציחה וכיוצא וכדומה, הרי זה כטובל ושרץ בידו. צריך אדם לאסוף ולכנס את כל כחותיו ומידותיו ולבררם ולשפרם. ואם אין בידו להתרומם למידות חיוביות, על כל פנים עליו לגרש את הרע מקרבנו, שמידותיו לא ישלטו על גופו ואבריו. גרוע יותר מזה הוא כשגם בחיוב אין לו כלום וגם בגירוש הרע לא הצליח, אלא טובע בכוח של "יער לב האדם רע מעִרְוֵי".

(3) חזק כ"ר' [א]

לא יז ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אִלְקִי כִּקְרָבִי מִצְאוֹנִי וכו'.

1 נתקשו רבים בזה, דאמאי לא מועיל התשובה. ונתבונן דשם תשובה כפי מה שמורה שמה, איך נחשבת למצוה שישוב מכסלו ולא יחטא עוד, הלא בלא המצוה, מצווה ועומד לבלי לעבור על מצוות השי"ת. וכי בשביל שעבר ושנה בה הותרה לו סלק דעתו?!! הנה האזהרה הראשונה המונעתו מחטאו טרם שחטא היא מונעתו מחטאו גם אחרי שחטא. ועיין ספרי סוף שלח בזה. [וכן כתב רבינו בפירוש המשנה לנויר פרק ו במשנה דנזיר שהיה שותה יין הרבה, יעויין שם דברים נמרצים]. אמנם מצות התשובה אשר

6 והם הם בני קהת, בני גרשון ובני מררי. קהת הוא מלשון אסיפה וכינוס, כמו "ולו יקהת עמים". אלה שמאספים ומכנסים את כל כחות נפשם ומידות לבם ומרוממים אותם ומטהרים אותם. הם העיקר בנשיאת ראש. "נשא את־ראש בני קהת". ויש כאלה שלהתרום בחיוב אין באפשרותם, אבל לכל הפחות הצליחו לגרש את הרע מגופם ואבריהם, שלא ישלטו עליהם. אמנם לא זוהי המטרה הסופית להיות "סור מרע" בלבד, אלא צריך להגיע גם ל"ועשה טוב". אבל מכל מקום גם זה טוב. "נשא את־ראש בני גרשון גסהם". "גִּפְן מִמְצָרִים תִּסִּיעַ תְּגַרְשׁ גֹּיִם", "וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךְ אוֹיֵב". אחרי שלילת הרע יש לקוות שיבוא גם הטוב בחיוב, ולעת עתה גם הם בכלל נשיאת ראש. אבל אלה שגם הרע עדיין משתלט עליהם, הם הם "בני מִרְרִי". רע ומר להם, הם מרגישים מרירות ואין בכוחם להיפטר מהרע ולהשתחרר ממנו. בהם

אין נשיאת ראש כלל, אלא סתם "בני מִרְרִי". ומכל מקום אף הם בכלל החשבון. מכיון שלפחות הם מתמררים על עצמם, סוף סוף יתבררו גם הם, "לבִּלְתִּי יָדָח מִמֶּנּוּ נֶדַח", אלא שלעת עתה הם סתם "בני מִרְרִי", עד שלבסוף יגיעו לדרגת "בני גרשון" ומשם אף ל"בני קהת".

21 "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה פי יפלא לְהַרְי נְרִי נְזִיר לְחִזְרִי לְהִ" (ו. ב.)

"למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין". (רש"י)

והקשה הרב שך זצ"ל, האם אין די בראיית עונשה החמור של הסוטה, בכדי ליונוע אותו מלחטוא? מדוע עליו לקבל על עצמו נזירות?

אלא באו חז"ל ללמדנו יסוד חשוב, שאם אדם אינו קובע לעצמו גדרים ונושמות, לא יועילו לו התרשמויות או זעזועים, ובשעה שיתקפהו יצרו ויוע, לא יוכל לעמוד בנסיון.

והזינוך היחיד המועיל לאדם הוא רק על ידי הגדרים שהוא גודר את עצמו ויטרם בוא הנסיון, לבל יתקרב למצב העלול להביאו לידי נסיון, שכן ישעת הנסיון עצמו, הוא שוכח כל מה שראה וידע, ונופל בקלות ברשתו של היצר הרע. לכן נתנו חז"ל עצה למי שעבר עליו זעזוע בראותו את הסוטה, שאם ברצונו למנוע את עצמו ולהיות בטוח שלא יבוא לידי מנשול, שיזיר עצמו מן היין.

על ידי המשמרת שמוסיף האדם לעצמו, יוכל לקדם את פני הנסיון בטרם יבוא, ויהיה חזק דיו כדי להשמר ממנו.

(4) חזק כ"ר' [א]

(1)

רבי מרדכי מן זצ"ל, ראש ישיבת "בית הלל", סיפר בשם המשגיח רבי אליהו דסלר זצ"ל, שבזמן שלא היתה ידועה הסכנה הכרוכה בעישון סיגריות, נתג גם רבי אליהו לעשן בקביעות, ולאחר שהתפרסמה דעת הרופאים שהעישון מזיק לבריאות, החליט להפסיק לעשן.

והנה, הבחינו בני ביתו, שכאשר הפסיק לעשן, סיפר עי כך ככל בני ביתו, אף שהיה זה בניגוד גמור לטבעו ולהנהגתו הרגילה, להצניע את הנהגותיו.

כששאלוהו על כך, אמר להם נימוק מאלף, "היות שהפסקת הרגל העישון כרוכה בקושי גדול, ובשל כך רבים מאלו המפסיקים לעשן חוזרים לאחר זמן לסורם, חיפשתי תחבולה שתקל עלי להחזיק בהפסקת העישון. כך עלה בדעתי, שאם יתפרסם ברבים שהפסקתי לעשן, הפרסום יצור אצלי אי נעימות לחזור לעשן, וכך אתגבר על יצרי ולא אעשן עוד".

לאחר כמה שנים, השתתף בסעודת מצוה, במהלכה התכבד בסיגריה. הוא נטלה מתוך מחשבה שסיגריה בודדת אינה מזיקה, והנה תוך זמן קצר חזר לעשן עשרות סיגריות ביום, כשנוכח בזה, חדל לעשן לחלוטין.

והסביר, נוכחתי לדעת, שאם פותחים ליצר אפילו פתח צר, כמו עישון סיגריה אחת, היצר נכנס דרך הפתח, ובתוך זמן קצר מצליח לגרור את האדם לעשן אפילו ארבעים סיגריות ביום, ומזה יש ללמוד ולהפנים לגבי כל הנהגה והנהגה.

(כג) כה תברכו את בני ישראל. על דרך הפשט: כענין זה תברכו וכן: וכה תעשה להם לטהרם²¹. ועל דרך המדרש²²: כה תברכו מסר להם הקב"ה הברכה לכהנים במתנה שיהא כה בידם לברך את ישראל. ולפי שעתיד למסור להם ארבעה ועשרים מתנות כהונה ועם זו הם עשרים וחמשה. לכך הוכיח הלשון הזה: כה תברכו כלומר עם ברכת כהנים הם עשרים וחמשה. ודרשו רז"ל²³: כה תברכו בנשיאות כפים* כה תברכו בלשון הקודש. כה תברכו בעמידה. כה תברכו בקול רם, כה תברכו בשם המפורש. כה תברכו פנים כנגד פנים. בנשיאות כפים. דכתיב: וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם²⁴. בלשון הקודש. בעמידה. בקול רם. דכתיב: אלה יעמדו לברך את העם²⁵. מה ההם בעמידה ובלשון הקודש²⁶ ובקול רם²⁷ אף כאן. פנים כנגד פנים. דכתיב: כה תברכו את בני ישראל אמור להם*. בשם המפורש. נאמר כאן: ושמו את שמי*. ונאמר להלן: לשום || את שמו שח*

דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם (ו:כג)

עיי' בבעת"ט דכתב כה תברכו להזכיר זכות ואני והנער נלכה עד כה וכו' עיי"ש דרמו על כל ענין ברכת כהנים. ודבר מעניין מצאתי בדברי רבינו בחיי דהא דכתיב כה תברכו היינו דכיון דנתן הקב"ה לכהנים פ"ד מתנות האמורים בפרשת קרח א"כ הוסיף להם עוד מתנה במספר כ"ה שהם יברכו את ישראל. והדבר לכאורה פלא דכל שאר המתנות הוי לכהנים המקבלים וכאן הם הנותנים ברכה לישראל. ואי משום דהובטחו להיות מתברכים ע"ד ואברכה מברכך או ושמו את שמי וכו' ואני אברכם לכהנים, חסר זה מספר רבינו בחיי. אלא נראה דכוונתו דעצם הדבר שיהא בהם הכח לברך דזהו בעצמו קבלה שאין סוף לשוית שלה. אלא דלא נתבאר בדבריהם דלמה נסמכה ברכת הכהנים דוקא כאן לפרשת נזירות || ומהו הקשר. ובשלמא לאלו הנוהגים בימי חנוכה שקוראים הנשיאים להתחיל בברכת כהנים היינו להסמיך הברכה לחנוכה המשכן זה מובן אבל הסמיכות לנזירות טעמא בעי. והנראה דיש ללמוד מכאן דיסוד חברה הוא דוקא ע"י בטול עצמו וכמו דבשבת איתא ברכו במן וקדשו פמן דהברכה בשבת בא דוקא ע"י מה שבטל כל המעשים ויהשלך על ד' יחבך. עיי' נעשה ברכו במן במה שלא ירד בשבת וכן הוא הענין בכל דבר דע"י מה שיוצא מגדר הטבע וינדע דהקב"ה משפיע הכל לכל ברי

5
ae

19

6
כ' קק"ו

7

ש
מ
ה
ה

2

מזה בארוכה בדרוש ד' (ע"י שם ותמצא נחת). ואמרנו בזה כי המתברך
 ע"י התקרבותו לאיש האלקים המברך - מתרומם למעלה.
 כי המברך משפיע עליו שפע קדושה ומעורר בו את כחות הטוב, הצפונים
 בו, להתגבר על יצרו ואז מהגדל לפניו לשמע בקול ד', וממילא
 נעשה ראוי לקבל את הברכות, המובטחות למקיימי התורה
 והמצוות; וכן הוא להיפך בקללה, שהמקלל מעורר בו בהאיש, אשר שם
 אותו מטרה לקללותיו, את כחות הטומאה והרע, ואז אין בו די כח להתגבר
 על יצרו, וממילא באים עליו כל הקללות האמורות בפרשת, והיה אם לא
 תשמעו".

(11)
 סע

11 וע"י זה נבין את הפירושים הכפולים, שנאמרו במדרש על הפסוקים
 של ברכת כהנים (שם סי' ה' ו' ז'): יברכך ה' בבנים וישמרך בבנות וכו',
 ד"א וישמרך מיצה"ר שלא יוציאך מן העולם, ד"א וישמרך ישמור רגליך מן
 גיהנם. יאר ה' יתן לך מן מאור השכינה, ד"א יאר זה מאור תורה שיאיר
 עיניך ולבך בתורה ויתן לך בנים בני תורה כמה דתימא כי נר מצוה ותורה
 אור וכו'; ויהנך יעמיד סמך נביאים וכו' ד"א ויהנך בתלמוד תורה וכו'.
 וישם לך שלום זה תורה, כמה שנאמר ה' עוז לעמו יתן. - הרי שהברכות
 האמורות מפי אהרן ובניו הנה, רוחניות, אבל יחד עם זה
 מפרש המדרש: יברכך בממון וישמרך מן הלסטים וכו', יברכך ה' בברכה
 המפורשת בתורה: ברוך תהי' מכל העמים, ברוך אתה בעיר וגו'. ברוך
 טנאך וגו'. - הרי שהברכות האלו, גשמיות" הנה לדברינו ניהא,
 שא"א להברכות האמורות בפרשת, והי' אם תשמע לקול ה'" (ברכות גשמיות)
 לחול, עד שיתקיים המנא הזה, ואם תשמע בקול ה', ולכן על הכהנים
 להעלות" ע"י ברכתם את העם, לברך אותו במאור השכינה וכמאור תורה,
 בנביאים טובים, ובשמירה מן היצר ופן גיהנם, וע"י ברכות אלו
 עוררו בישראל את כחות הטוב, ללמוד וללמד, לשמור
 ולעשות, וע"י זה יזכו לברכת הממון והטובה הארצית.
 אבל כל הברכות אם אינן חלות גם על הבנים אינן שוות כלום וכמו
 שאמר אברהם (בראשית ט"ו) ה' אלהים מה תתן לי ואנכי הולך עריירי וכו'
 ובן משק ביתי יורש אותי, לכן על הכהנים לברך את ישראל גם בברכת
 13 הבנים, ר"ל, שיתן להם בנים בני תורה" כדי שתחול הברכה" גם על
 צאצאיהם, ותהא ברכתם שלמה.

16

21

24

וע"י מתמה המדרש, באיזה זכות" זכו ישראל, שיהא הקב"ה משתדל
 כ"כ בברכתם? ר"ל הלא הבחירה נתנה ביד האדם, וכידו טובו לקיים את
 כל דברי המורה, ואז יבאו עליו כל הברכות, המובטחות למקיימי התורה,
 ואם ישראל בעצמם לא יחושו ח"ו לזה, - למה לו להקב"ה להשתדל בתקנתם?
 ומדוע צוה לאהרן ובניו, כה תברכו את בני ישראל? ומדוע הוא בעצמו
 כביכל מקפץ, מכנסת זו לכנסת זו" כדי לברך את ישראל, לעורר בהם ע"י
 קרבתו את כחות ד"טוב, את אהבתו ויראתו לעשות רצונו ולהתברך ממילא
 בכל הברכות האמורות בתורה? וע"י ענה: בזכותו של אברהם אבינו,
 שהתפלל על בניו שיהי' עושים רצון קונו, והקב"ה הבטיחו
 ע"י בלשון, כה"י יהי' זרעך".

36

40

כי מצינו לאברהם, שנסתפק לכאורה בהבטחת הקב"ה, שהבטיחו על
 הבנים עוד בצאתו מחרן ואמר לו (בראשית י"ב): לזרעך אתן את הארץ
 הזאת, וכן נאמר, לך אתננה ולזרעך" וגו', ושמתני את זרעך כעפר הארץ"
 (שם י"ג) ואחרי כל אלה טען לפני הקב"ה ואמר, ה' אלהים מה תתן לי
 ואנכי הולך עריירי" (שם ט"ו), כמסתפק חלילה בקיומה של הבטחתו יתברך,
 ולכן מצאנו לחז"ל (ב"ר פמ"ד ס"ט), שהוציאו את הדברים ממשוטם ודרשו:
 אמר אברהם לפני הקב"ה: רבש"ע אם עתיד אני להעמיד בנים ולהכעיסך
 מוטב לי ואנכי הולך עריירי, ולכאורה קשה למה חשב אברהם שיהי' לו בנים
 שאינם מהוגנים? אך אפשר לאמר, שמפני שאמר לו הקב"ה, ושמתני את
 זרעך כעפר הארץ" (שם) ופירשו חז"ל (ב"ר פמ"א) מה עפר הארץ עשוי
 דייש כך בניך עשויין דייש למלכיות, ואברהם ידע כי השופט כל הארץ עושה
 משפט ולא עביד דינא בלא דינא ולכן חשב בצדק שבניו יסורו מדרך ה'
 ולכן ימסרו ביד מוניהם ויהיו דייש למלכיות - כעפר הארץ, לכן טען לפני

46

51

(4)

1 | כה תברכו את ב"י באיזו זכות
 (זכו ב"י לברכת כהנים)? זכות של
אברהם אבינו דכתיב כה תברכו כמה
דתימה (בראשית ט"ו) כה יהיה זרעך
(במ"ר פי"א ב') לא על הגזירה שהו
 6 | (כה... כה...) לדה בניה דרשה
 זו, אלא שהבטחה "כה יהיה זרעך" גרמה
 לציווי: "כה תברכו את ב"י". היא נתנה
 לא"א אחרי תפילתו: "ה' אלהים מה תתן
 לי ואנכי הולך עירי" (שם ט"ו); ואף
 שכבר הבטיחו ה' על הזרע "לזרעך אתן
 את הארץ... לך אתננה ולזרעך" — שם
 י"ב) וא"א האמין בה' ובהבטחתו, אבל
 מששמע מפי ה': "ושמתי את זרעך כעפר
 הארץ" (שם י"ג), חשש שיהי' לו בנים
 שאינם מהוגנים (שאו יהי' דומים לעפר
 הארץ, שהכל דשין אותו), ואז התפלל
 ואמר, רבש"ע אם עתיד אני להעמיד בנים
 ולהקדישך מוטב לי ואנכי הולך עירי
 (ב"ר פמ"ד ט'). וזה שאמר: "ה' אלהים
 מה תתן לי, איזה בנים תתן לי? בנים
 משחיתים, זרע מרעים? — אין לי חפץ
 בבנים כאלה: "ואנכי הולך עירי" וכן

12
 א"א
 עירי

1 | הקב"ה, אם בני יכעיסו אותך — מוטב ואנכי הולך עירי, כי אין לי צורך
 בבנים, כדי למסר להם את כספי וזהבי, אשר נתת לי, אלא כדי שיפרסמו
 אלהותך בעולם וימשיכו את אשר החילתי בעבודת ה'; אבל בבנים משחיתים
 זרע מרעים — מוטב ואני הולך עירי. וכן אמר א"א, והן לי לא נתת זרע,
 היינו שאף שהבטחתי על הזרע, ואני מאמין באמונה שלמה בהבטחתך, אבל
 אם יהי' כעפר הארץ, היינו שלא ילכו בדרכי ה' — היא לא לי יהי
 הזרע ואין לי צורך בזרע פסול. אז הוציאו הקב"ה החוצה וצוה עליו להביט
 על הכוכבים, ואמר לו, כה יהי' זרעך, — כה"ל — ככוכבי השמים.
 עושים רצון קונם ומאירים לעולם, וכבר פירשו בהכתב והקבלת,
 שאין הלשון כה"ל מורה על שיעור הכמות, אלא על איכות, וטעמו שיהי'
 דומים לכוכבי מרום באיכותם להאיר ליושבי תבל אור דעת אלהים, וכמו
 שנאמר — דניאל י"ב — ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד) ואף שיסורו בניך
 לפעמים מני אורח ויהי' אז כעפר הארץ, אבל בכלל יאירו לכל יושבי תבל
 ככוכבי השמים, וכמוך יפיצו דעת אלהים בארץ.
 ותפילה זו של אברהם אבינו וההבטחה שנתנה לו, כה יהי' זרעך —
 גרמו, לכה תברכו את ישראל, שיהא הקב"ה כביכל מקפץ מכנסת זו
 לכנסת זו להשתדל לברך את ישראל, היינו לרוממם משפלותם ע"י קירוב
 שכינה, הבאה לבית הכנסת בשעת ברכת כהנים, כדי לעורר בלב ישראל
 אהבתו ויראתו, שיהי' מצדיקי הרבים ומוהירים ככוכבים, כמו שהבטיח
 לאברהם, כה יהי' זרעך, וממילא יזכו ע"י זה גם לברכות ארציות האמורות
 בתורה, יזכו לכה תברכו את בני ישראל — לברכת כהנים הכפולה ברוח
 ובגשם.

12
 ע"ס

אמר א"א: "הן לי לא נתת זרע", הזרע.
 שאתה אומר לתת לי (שלא יעשו רצונך
 ויהי' בעוגם כעפר הארץ) הוא לא לי,
 ואין לי חפץ בזרע כזה, ואז הוציאו הקב"ה
 החוצה וצוהו להביט על הכוכבים ואמר
 לו: "כה יהיה זרעך", ובהדוה"ד ח"א ד"ב
 בארנו בארוכה מפי חכמים וסופרים, שאין
 36 | "הכונה ב"כה" רק הוראה על שיעור הכמות,
אלא בעיקר — על איכות, ומטעם שיהיו
דומים לכוכבי מרום באיכותם להאיר
ליושבי תבל באור דעת אלהים ויהיו
"מצדיקי הרבים ככוכבים" (דניאל י"ב).
 36 | אלא שדוקא מפני תעודתם הנעלה הזאת
 יהיו, ע"פ רוב, כעפר הארץ, אשר הכל
 דשין אותו (ובעוה"ז האומר דבר הגון
 מתמעט קוגמת הירח — חולין ס') מפני
 חקנאה והשגאה של שאר העמים, שלא
 44 | כולם יחכמו לקבל מפי זרעך את אור
 התורה ותוכחת מוסר וישנאו אותו (ע"ד
 "אל תוכיח לך פן ישנאך"), ותפילתו של
 א"א וההבטחה שנתנה לו "כה יהיה זרעך"
 גרמו לכה תברכו את ב"י, שגם "כה",
 46 | האמור בזה, מראה בעיקר על איכות
 הברכה: "יברכך ה' בבנים... וישמרך
 מיצה"ר שלא יוציאך מן העולם... יאר
 ה' יתן לך מן מאור השכינה, ד"א יאר זה
 מאור תורה שיאיר עיניך ולבך בתורה
 51 | ויתן לך בנים בני תורה... ויחנך יעמיד
 ממך נביאים... ד"א ויחנך בתלמוד

ומכיון שהברכה האמורה מפי אהרן ובניו מתקיימת בהמתברכים ובבניהם
 רק ע"י התעוררות לתורה ולקיום מצותיה, ממילא מסוגלים לברכה זו רק
 אהרן ובניו, — כהן גדול כזה, שבניו צמו, ומעשי אביהם בידיהם —
 ותהולכים כמותו בדרך ה'. רק אהרן כזה, העולה על הרוכן עם בניו, שגדל
 לתורה ולתעודה, יש כח בידו להשפיע על העם, שגם הם יעשו כמעשיהו,
 ודבריו יהי' נשמעים לעבודתו וליראתו, וברכתו היוצאת מן הלב: "יברכך ה'
בבנים עוסקים בתורה ובמצות" תכנס אל הלב ותעורר באמת את בני ישראל
ללמד את בניהם תורה ולעשותם כלי קיבול לקבלת הברכות, האמורות מפי
 31 | אהרן ובניו; ולכן בא הצווי, דבר אל אהרן ואל בניו, ושמא תאמר שבמקרה
נאמרה לשון כזה, לכן הוסיף: כה תברכו את בני ישראל, שנה עליו
הכתוב לעכב דוקא כה"ל, דוקא אהרן, שנתקיימה בו הבטחת, כה יהי' זרעך,
דוקא אהרן שגדל את בניו לתורה ולתעודה והרביץ תורה בין העם, ראוי
לברך את עם ישראל, ומברכת פיו יתברכו באמת בחומר וברוח,
 36 | אבל אהרן כזה, העולה על גדוּכָן בלא בנים, מפני שהלכו לרעות בשדה
אחר ובילדי נכרים ישפיקו, — אין ברכתו ברכה, אדרבה ממנו יראו וילמדו
לחנך את הבנים ללא תורה וממילא יביא חלילה על העם קללה ולא ברכה,
ואע"פ שכבר ראתה העדה הזאת, איך הכהן הגדול שלה מגדל את
בניו לתורה ולתעודה, אבל עוד בת א' היתה לאהרן, והכל היו מסתכלים,
 41 | מה יעשה ביום שידובר בה; ועתה ת"ל הלא אתם רואים, שלא הלכה בתו
אחרי הבחורים העשירים, שהשכימו לפתחו ורצו להתחתן בו, והת"ח הגדול,
הדובק בשכינה כביכל בחורתו ויראתו, התדבק בה גם ע"י השאת הבת
לת"ח, ועל חגיגת הנשואין באו כל בניו, כולם אהובים, כולם ברוכים וכולם

תורה... וישם לך שלום זה תורה" (במ"ר
 פי"א), וכל הברכות האלו נחוצות לזרע
 אברהם, כדי להאיר לעולם ולדרים עליה
 באור ה' ותורתו ויזהירו ככוכבים לעולם
 ועד.

5

(כד) יברכך ה' ¹¹⁵: נכלל בזה לכל אדם כפי הראוי לו להתברך. כמו שכתבתי בספר דברים (טז, טז) על הפסוק "ולא יראה את פני ה' ריקם וגו' כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך" - הברכה תהא לפי הברכה שנתברך עד כה, לעוסק בתורה בלימודו, ולעוסק במסחר - בסחרותו, כך נכלל בזו הברכה הכללית "יברכך ה'" תוספת ¹¹⁶ לכל אדם כמה שיש לו.

1

וישמרך ¹¹⁷: דכל ברכה בעי שמירה שלא תהפך לרועץ ח"ו. בעל תורה בעי שמירה מן הגאון וחילול השם, וכדומה, וכמשמעו - שלא ישכח. בעל נכסים בעי שמירה שלא יהיה עושר לרעתו ¹¹⁸, כמו בקרב ונכות היזרעאלי, וכדומה, וכמשמעו - שמירה מגניבה ואבידה וכדומה. כל ענין הטעון ברכה נדרש לשמירה מן הגורם לצער.

11

16

(14)
112
23

(כה) יאר ה' וגו': היינו, שהכל יראו ¹¹⁹ שעליך זורח ה', ולא שזהו הצלחת המזל. ומשמעות "פניו" היינו - השגחתו, כעין לשון "ופניתי אליכם" (ויקרא כו, ט). ויש שהוא מושגח מהקב"ה אבל אינו ניכר שאך השגחת ה' עליו, וא"כ ההשגחה שלא באורה (בהארה), אבל כאשר הכל מכירים שהשגחת ה' היא מצלחתו מיקרי "יאר ה' פניו אליך" - יהיו פניו אליך בהארה.

21

26

ויחנך: קבלת התפלה ובקשה ¹²⁰ מיקרי חן וחסד ¹²¹, כלשון המקרא בספר ישעיה (לג, ב) "ה' חננו לך קוינו", ואין קיווי אלא תפלה, כדתניא במכילתא וספרי. ומשה רבינו בשעת העגל אמר בסמיכות לבו בטוח בה' שישמע תפלתו משום ש"אתה אמרת... וגם מצאת חן בעיניי" ¹²², כמו שכתבתי בספר שמות (לג, יב). ומזה הטעם דרשו בחגיגה (יב, ב): כל העוסק בתורה בלילה, חוט של חסד משוך עליו ביום, שנאמר (תהילים מב, ט) "יומם יצוה ה' חסדו, ובלילה שירה עמי, תפלה לאל חיי", פירוש, מה יהיה "חסדו" אשר יצוה ה' על העוסק

31

36

בשירה בלילה, היינו "תפלה לאל חיי" - שתקובל תפלתו ¹²³.

41

הנה ¹²⁴, אחר שיאר ה' פניו והכל יראו שאהוב אתה בעיני יתברך ¹²⁵, ממילא מובן שיבקשו בני אדם ממך להתפלל בדעותיהם. משום הכי הסמיד הברכה לזה "ויחנך" - שתקובל תפלתך גם עבור אחרים.

46

(כו) ישא ה' פניו באנ ¹²⁶ משמעות "פניו" - מדותיו, שמכונים פנים ¹²⁷, באשר לפי מדות האדם משתנה צורת הפנים, אם בפנים צוהלות או נזעמות וכדומה. נתכונת הברכה - שיהיו מדותיו של הקב"ה רחום וחנו וכדומה ושואות אליך. ועיין בספר שמות (לג, יד) ¹²⁸.

51

וישם לך שלום: אחר כל הברכות מברכים בכלי המחזיק אותם, שכלי שלום אין נחח בשום ברכה ¹²⁹.

56

(26)